

โครงการกิตติเมธีเรื่อง การศึกษาเพื่อจัดระบบการส่งเสริมการป่าไม้

ผู้รับผิดชอบโครงการ ศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ คอวนิช
กิตติเมธีและคณาจารย์ประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
และสหกรณ์

หลักการและเหตุผล

การสูญเสียความสมดุลทางธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรเป็นสิ่งสำคัญมากประการหนึ่ง ป่าไม้ นับเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญที่ได้สูญเสียไปจากในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะสูญเสียต่อไปเพิ่มขึ้นในอนาคต ถ้าประชาชนไม่พยายามช่วยกันรักษาไว้ ในอนาคตประเทศไทยจะกลายเป็นทะเลทรายเพราะป่าไม้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ที่อยู่ของสัตว์ป่า สถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นสิ่งทำให้เกิดความสมดุลทางนิเวศวิทยาของดิน น้ำและอากาศ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งผลิตสินค้าที่สำคัญทางเศรษฐกิจหลายอย่าง ในปัจจุบันนี้พื้นที่ป่าไม้ในเมืองไทยมีปริมาณลดลงอย่างรวดเร็ว สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งคือการตัดไม้ทำลายป่าของประชาชนเพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการทำการเกษตร ปัญหานี้เป็นปัญหาที่เรื้อรังมาเป็นเวลาช้านาน และรัฐบาลก็ไม่สามารถอพยพประชาชนเหล่านี้ออกจากพื้นที่ได้

ในปัจจุบันกรมป่าไม้ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านนี้โดยตรงได้พยายามหาวิธีการแก้ปัญหา โดยใช้การพัฒนาป่าไม้ในรูปแบบของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปลูก และดูแลรักษาป่าไม้รูปแบบนี้สามารถทำให้ประชาชนมีที่ทำกินไม่ต้องอพยพออกไป และสามารถเพิ่มพื้นที่ป่ามากขึ้น นอกจากนี้

การเพิ่มหรือขยายพื้นที่ป่าไม้ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้แล้ว ยังมีการเพิ่มปริมาณป่าไม้อีก โดยการปลูกป่าในชุมชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นชุมชนในชนบทหรือเมือง วิธีการทั้งสองวิธีนี้ดำเนินการ โดยใช้หลักการพัฒนาการเกษตรป่าไม้และการป่าไม้ชุมชน เพื่ออนุรักษ์สภาพทางด้านนิเวศวิทยาของป่าไม้และสิ่งแวดล้อม

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ โดยความร่วมมือของกรมป่าไม้ เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี วิชาเอกส่งเสริมการป่าไม้ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรของกรมป่าไม้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป่าไม้ และประชาชนทั่วไปที่สนใจได้ทำการศึกษา นอกจากหลักสูตรดังกล่าวแล้ว ทางสาขาวิชาฯ และกรมป่าไม้จะจัดทำโครงการส่งเสริมการป่าไม้ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การวิจัยทางการส่งเสริมการป่าไม้ การส่งเสริมอาชีพของประชาชนในเขตพื้นที่ป่าไม้ การจัดองค์การประชาชนในเขตพื้นที่ป่าไม้ และการเผยแพร่ความรู้ทางด้านป่าไม้แก่ประชาชนทั่วไปเป็นต้น ในการจัดเตรียมโครงการต่าง ๆ ทางสาขาวิชาฯ ขาดผู้มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านนี้ จึงมีความต้องการผู้ที่มีความสามารถอย่างมากมาช่วยจัดทำโครงการดังกล่าว จึงขอเสนอโครงการกิตติมศรีเพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการป่าไม้
2. ศึกษาข้อมูลเพื่อจัดระบบการส่งเสริมการป่าไม้
3. วางแผนระบบการส่งเสริมป่าไม้

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ ได้มีโอกาสร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการทำวิจัย และบริการทางวิชาการ
2. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ ได้ร่วมดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาป่าไม้ของประเทศ

5. เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสมัยสุโขทัยต่อวงวิชาการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีคำอธิบายศิลาจารึกสมัยสุโขทัยทุกหลักอย่างละเอียดและสมบูรณ์
เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในทางวิชาการ
2. มีข้อมูลเกี่ยวกับสมัยสุโขทัยเพิ่มมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อ
การศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์สุโขทัยต่อไป
3. วงวิชาการได้รับความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น เกี่ยวกับสมัยสุโขทัยในด้าน
ภาษาศาสตร์ อักษรศาสตร์ นิรุกติศาสตร์ และประวัติศาสตร์

แต่ละแห่ง ทำให้ข้อมูลในเรื่องเดียวกันอยู่กระจัดกระจายไม่สะดวกในการค้นคว้าและนำผลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ การขาดระบบข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินงานด้านการวางแผน และกำหนดนโยบายในการพัฒนาสถาบันครอบครัวและสังคมที่เหมาะสม ซึ่งส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและการพัฒนาประเทศที่มีคุณภาพและยั่งยืน โดยที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) เน้นความสำคัญและบทบาทของสถาบันครอบครัวอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น การพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านครอบครัวศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวสามารถเป็นไปอย่างเร่งด่วน เพื่อให้การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวสามารถเป็นไปอย่างคล่องตัว และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสถาบันครอบครัวและสังคมให้มีคุณภาพ มั่นคง และเป็นเอกลักษณ์ของประเทศชาติ จึงดำริโครงการจัดตั้ง “สถาบันครอบครัวศึกษา” ขึ้น ซึ่งเป็นโครงการระยะยาวใช้เวลาดำเนินการ 5 ปี (พ.ศ. 2536 - 2540) เพื่อก่อตั้งสถาบันกลางทางด้านการศึกษาวิจัยและเผยแพร่ข้อมูลความรู้ทางด้านครอบครัว โดยทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลความรู้ทางด้านครอบครัวในลักษณะศูนย์สารสนเทศครอบครัวศึกษาดำเนินการวิจัยสถาบันและเป็นหน่วยงานประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครอบครัวและสังคมซึ่งปัจจุบันยังไม่ปรากฏว่ามีหน่วยงาน องค์กร หรือสถาบันการศึกษาแห่งใดที่ได้ดำเนินงานเป็นแกนกลางหรือแกนนำทางด้านการศึกษาและพัฒนาสถาบันครอบครัวอย่างจริงจัง และจัดรูปแบบอย่างเป็นระบบข้อมูลที่ทันสมัย นอกจากนี้สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์อยู่ในระหว่างดำเนินการพัฒนาหลักสูตร และเสนอโครงการบัณฑิตศึกษาทางด้านการพัฒนาสถาบันครอบครัวและสังคม ซึ่งคาดว่าจะสามารถเปิดรับนักศึกษาปริญญาโทในปีการศึกษา 2537 การพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านครอบครัวศึกษานับว่าเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ฐานข้อมูลและจัดระบบโครงสร้างการจำแนกวิชาการและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน

ครอบครัวตามความสอดคล้องกับระบบครอบครัวไทย ซึ่งยังมีได้มีการรวบรวมอย่าง มีระเบียบแบบแผนที่ใดมาก่อน

ในการจัดเตรียมโครงการขึ้นต้นเพื่อเป็นพื้นฐานข้อมูลทางด้านครอบครัว สำหรับการวางแผนพัฒนาโครงการอื่น ๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นมาก ดังนั้นสาขาวิชา คหกรรมศาสตร์จึงต้องการผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์อย่างมาก ใน การศึกษาเรื่องครอบครัวและเป็นผู้ที่รอบรู้กว้างขวางเป็นที่ยอมรับในวงการวิชาการ ทางด้านการพัฒนาครอบครัวและสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ มาช่วยริเริ่ม การดำเนินงานของโครงการให้เข้าไปในทิศทางที่ถูกต้องและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึง ขอเสนอโครงการกิตติมณี เรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศครอบครัวศึกษาเพื่อให้มี การศึกษาสำรวจและวิเคราะห์การจัดระบบและรูปแบบข้อมูลทางด้านครอบครัว ที่จะ เป็นแนวทางสำหรับการวางแผนกำหนดนโยบายและพัฒนาเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิต ของครอบครัวให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. สำรวจข้อมูลการศึกษาวิจัยทางด้านครอบครัว
2. วิเคราะห์โครงสร้างการจัดระบบข้อมูลครอบครัวศึกษา
3. พัฒนารูปแบบของระบบข้อมูลครอบครัวศึกษา
4. เผยแพร่ข้อมูลทางสื่อมวลชน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นศูนย์กลางข้อมูลทางด้านครอบครัวศึกษา ในรูปแบบของการจัด ระบบสารสนเทศ และจำแนกโครงสร้างฐานข้อมูลจากผลงานวิจัย ทางด้านครอบครัวแห่งแรก ของประเทศไทย ซึ่งจะเป็นการเผยแพร่ ชื่อเสียงของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยสุโขทัย- ธรรมมาธิราช ในฐานะสถาบันผู้บุกเบิกงานทางด้านครอบครัวอย่าง จริงจัง

2. เปิดโอกาสให้สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น สำหรับการพัฒนาโครงการต่อเนื่องในรูปแบบต่าง ๆ ในอนาคต
3. เป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรปริญญาตรีทางด้านพัฒนาการเด็กและครอบครัว และการพัฒนาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ทางด้านการพัฒนาสถาบันครอบครัวและสังคมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลความรู้ใหม่ ๆ และการวิจัยทางด้านครอบครัวและสังคมโดยเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมของนักศึกษาปริญญาตรีและโท
4. ส่งเสริมให้มีการนำข้อมูลจากผลงานวิจัยมาวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการวางแผนมาตรการ และนโยบายของชาติในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิต ของครอบครัวและประชาชนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

และไม่เฉลียวใจว่าภูมิปัญญาดั้งเดิมของเราจะสามารถมีส่วนแก้ปัญหาสำคัญ ๆ ของเราได้

ภูมิปัญญาดังกล่าวนี้ เป็นผลของประสบการณ์สั่งสมของคนที่เรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมปฏิสัมพันธ์ในชนกลุ่มเดียวกัน และระหว่างกลุ่มชนหลาย ๆ ชชาติพันธุ์ รวมไปถึงโลกทัศน์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ภูมิปัญญาเหล่านี้เคยเอื้ออำนวยให้คนไทยแก้ปัญหาได้ ดำรงอยู่ และสร้างสรรค์อารยธรรมของเราเองได้อย่างมีคุณภาพกับสิ่งภูมิปัญญาในแผ่นดินแห่งนี้มิได้เกิดขึ้นเองเป็นเอกเทศ แต่มีส่วนแลกเปลี่ยน เลือกรับ ดีค่า และปรับใช้จากภูมิปัญญาจากอารยธรรมอื่นตลอดมา และคงจะดำเนินต่อไป

ข้อควรพิจารณาเป็นเบื้องต้นในที่นี้ คือ ภูมิปัญญาที่สั่งสมไว้เดิมได้ถูกละเลยไม่เห็นคุณค่าเสียเป็นส่วนใหญ่ ภูมิปัญญาตะวันตกที่รับเข้ามาก็มีส่วนทั้งดีและไม่ดี แต่ไม่อาจทดแทนในการแก้ปัญหาได้เหมาะสมเสมอไป ผลในทางจิตวิทยาอันเกิดขึ้นแก่คนส่วนใหญ่ก็คือการสูญเสียความภูมิใจ ความมั่นใจในศักยภาพและความสามารถเดิม แม้แต่ภูมิปัญญาใหม่ก็ไม่เข้าใจถ่องแท้สัก เพราะรับเข้ามาแบบสำเร็จรูปเราจึงมีความสับสนและปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ มากมาย ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และศิลปวัฒนธรรม ที่เห็นชัดแจ้งก็คือการทำลายธรรมชาติแวดล้อม และการพัฒนาประเทศในแนวทางที่ก่อให้เกิดทุกข์ยากนานาประการอย่างไม่เคยประสบมาแต่กาลก่อน

ว่าจำเพาะการจัดการศึกษา หลายทศวรรษต่อเนื่องที่เราสนใจหันเหไปรับวิทยาการสากลตามความจำเป็น แต่เป็นไปด้วยแรงเหวี่ยงที่ทำให้ขาดลอยจากรากฐานความเชื่อและระบบคุณค่าเดิมในวัฒนธรรมไทย เพราะเราคิดว่าภูมิปัญญาเดิมของเราล้าสมัย ไม่สามารถให้คำตอบต่อการแก้ปัญหาใหม่ได้ หลักสูตร - กระบวนการเรียนรู้ของเราจึงมีรูปแบบสาระและวิธีการในลักษณะลอกเลียนสังคมตะวันตกมากและเอาเข้าจริงก็ไม่สามารถแก้ปัญหา โดยเฉพาะปัญหาพื้นฐานในการพัฒนาประเทศได้

มากนัก ในทางตรงกันข้าม ได้สร้างปัญหาใหม่ให้มากนานาประการ ดังเป็นที่รู้เห็น และสัมผัสได้ในปัจจุบัน

ในสถานการณ์เช่นนี้ชาวบ้านไทยที่มีสติปัญหาเป็นตัวของตัวเองจำนวน ไม่น้อย ที่ได้รับผลกระทบรุนแรงจากภาวะปิดกั้นทางเศรษฐกิจและสังคม หันมา พิจารณาคูณค่าของภูมิปัญญาชาวบ้านเองที่ได้สั่งสมไว้แต่บรรพกาล รวมถึงที่คิดขึ้น ใหม่หลายกรณี การปรับตัว ปรับวิถีชีวิตก็นับว่าประสบความสำเร็จระดับหนึ่งและ กำลังขยายวงผู้มีส่วนร่วมกว้างขวางขึ้นเป็นลำดับ ดังจะเห็นได้จากการรวมตัวของผูู้ ชาวบ้านในแดนอีสาน ล้านนา และทักษิณ ในรูปแบบต่าง ๆ นักวิชาการจากองค์กร พัฒนาเอกชนได้ศึกษากรณีต่าง ๆ เหล่านี้ และสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกันให้เกิดการ เรียนรู้ระหว่างชาวบ้านในจังหวัดต่าง ๆ มากขึ้น หน่วยราชการที่ทำงานด้าน วัฒนธรรมและการศึกษาก็ดึงตัวเห็นคุณค่าและเข้ามาช่วยขยายผลมากขึ้นเป็นลำดับ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อค้นคว้า ตรวจสอบ เลือกเฟ้นและประมวลภูมิปัญญาชาวบ้านไทย บางลักษณะ ที่คนไทยระดับพื้นบ้านให้ความสำคัญในการดำรงชีวิต
2. เพื่อพรรณนาวิเคราะห์ภูมิปัญญาเหล่านั้น ให้เป็นองค์ความรู้ที่เอื้อ ประโยชน์ทางการจัดการศึกษา และเป็นทางเลือกในการพัฒนา เศรษฐกิจสังคม
3. เพื่อเลือกเฟ้นและประมวลกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านที่มี ประสิทธิภาพเหมาะสมกับบทบาทวัฒนธรรมพื้นบ้านไทย
4. เพื่อนำเสนอเนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา ชาวบ้านต่อวงการศึกษไทยทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ระดับต่าง ๆ ตามความเหมาะสมในอนาคต

ขอบเขตและจุดเน้นของการวิจัย

โดยเหตุที่การศึกษาค้นคว้าเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านไทยในสภาพปัจจุบันได้มีการรวบรวมความคิด – ผลงานของผู้รู้ชาวบ้าน ในบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไว้มากแล้วพอสมควร อาทิเช่น ความคิด วิธีการของหลวงพ่อนาน สุทศศีโล, กลุ่มผู้ใหญ่ผายสร้อยสระกลาง, กลุ่มคีรีวง, ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม และของพ่อคำเดื่อง ภาษี เป็นต้น ฉะนั้นในการวิจัยค้นคว้าครั้งนี้ จึงมุ่งหวังที่จะทำให้องค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านถูกถ่วงสมบูรณยิ่งขึ้น จึงมุ่งเจาะจงไปยังภูมิปัญญาท้องถิ่น “นิรนาม” ที่สั่งสมอยู่ในความรู้ความเข้าใจและความทรงจำ ตลอดจนการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน โดยจะสรรหาเลือกเฟ้นภูมิปัญญาที่ตรวจสอบพบว่ายังมีความหมาย มีคุณค่า และสามารถนำมาปรับใช้ได้ ในสังคมปัจจุบันที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ถ้าจะมีการหยิบยกภูมิปัญญาของอดีตที่ผ่านพ้นจบบสิ้นไปแล้ว มาพิจารณาอีกด้วยเหตุผลของการให้บรรดาธิบายให้เห็นรอยต่อหรือพัฒนาการของภูมิปัญญาแต่ละช่วงสมัยเป็นสำคัญ

เพื่อให้การวิจัยค้นคว้ามีความคล่องตัว และเหมาะสมกับความหลากหลายของวัฒนธรรม/วิถีชีวิตของคนไทยในภูมิภาคต่าง ๆ จึงได้วางขอบข่ายการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับภูมิปัญญา “นิรนาม” ไว้เป็น 4 ส่วนตามลักษณะภูมิภาค ดังนี้

- ก. ภูมิปัญญาชาวบ้าน ล้านนา
- ข. ภูมิปัญญาชาวบ้าน อีสาน
- ค. ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภาคกลาง
- ง. ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทักษิณ

โดยนัยนี้ จึงได้จัดคณะผู้วิจัยขึ้นเป็น 4 คณะ เพื่อค้นคว้าเสาะหา เลือกเฟ้น วิเคราะห์ ตรวจสอบ และนำเสนอภูมิปัญญาชาวบ้านของแต่ละภูมิภาค

ในช่วยสุดท้าย จะได้นำสาระสำคัญของภูมิปัญญาทั้ง 4 ภูมิภาคมา รวบรวมเข้าเป็นรายงานการวิจัยเดียวกัน โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ภายใต้บทพรรณา วิเคราะห์ขั้นต้น และบทสรุป - เสนอแนะขั้นท้ายเพื่อนำเสนอ - เผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและการพัฒนาต่อไป

หัวข้อในการวิจัย

มุ่งศึกษา เสาะหา และประมวลภูมิปัญญาชาวบ้านที่สั่งสมอยู่ในวัฒนธรรมไทยภูมิภาคทั้ง 4 ในประเด็นหัวข้อหลัก ๆ ดังนี้

ก. ความเชื่อ - โลกทัศน์ที่บ่งบอกลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ/เหนือธรรมชาติ และระหว่างมนุษย์ด้วยกันในสังคม

ข. วิธีการดำรงชีวิต การแก้ปัญหาในการทำมาหากิน และการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมบวกกระแสความเปลี่ยนแปลง

ค. ศิลปหัตถกรรม ประดิษฐ์กรรมในรูปเครื่องมือของใช้ และศิลปวัตถุที่ให้ความบันเทิงจากสิ่งแวดล้อม และเหตุปัจจัยตามพื้นภูมินั้น ๆ

ง. กระบวนวิธีและพฤติกรรมการถ่ายทอดความรู้ - ประสบการณ์ และการให้การศึกษอบรมพื้นบ้าน

เพื่อการพัฒนาห้องสมุด และศูนย์สารนิเทศในที่สุดเมื่อ พ.ศ. 2529 รัฐบาลก็ได้พิจารณาอนุมัติโครงการระบบสารนิเทศแห่งชาติ ให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้เรื่องราวข่าวสารและวิชาการต่าง ๆ โดยทั่วถึง

เรื่องราวที่เกี่ยวกับวิวัฒนาการของห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศในประเทศไทย มีผู้ศึกษาเรื่องราวอยู่บ้างเฉพาะบางเรื่องตีพิมพ์ลงในเอกสารบ้าง จัดพิมพ์เป็นเล่มบ้าง แต่ยังไม่มีการศึกษาเรื่องวิวัฒนาการห้องสมุด สัมพันธภาพระหว่างระบบการศึกษาห้องสมุดสัมพันธภาพระหว่างการพัฒนาหนังสือกับห้องสมุด ตลอดจนลักษณะนิสัยการแสวงหาความรู้ของคนไทยกับพัฒนาการทางห้องสมุด

ดังนั้น จึงเป็นการสมควรที่จะศึกษารวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับวิวัฒนาการห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศในประเทศไทย ในเชิงวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น เพื่อนำผลการศึกษามาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ตลอดจนพัฒนารูปแบบบริการสารนิเทศให้เหมาะสมแก่สังคมไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาสภาพการใช้ห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศ จากหลักฐานในห้องสมุด และรายงานการศึกษาวิจัยเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้
3. เพื่อศึกษาพัฒนาการการผลิตหนังสือในประเทศไทย เปรียบเทียบกับพัฒนาการห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศในแต่ละยุค
4. เพื่อวิเคราะห์
 - 4.1 สัมพันธภาพระหว่างพัฒนาการของห้องสมุดและศูนย์บริการสารนิเทศกับทัศนคติและความเกื้อกูลของสังคม
 - 4.2 สัมพันธภาพระหว่างพัฒนาการห้องสมุดกับพัฒนาการการผลิตหนังสือ
5. เพื่อเสนอแนะทิศทางการพัฒนาห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศในอนาคต

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. รายงานการศึกษาพัฒนาการห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศในประเทศไทย
2. รายงานการศึกษาวิเคราะห์สัมพันธภาพ ระหว่างพัฒนาการห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศ กับพัฒนาการการผลิตหนังสือในประเทศไทย
3. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศ ในอนาคต

แนวพุทธศาสตร์ ตั้งแต่เดือนมกราคม 2540 ถึง ธันวาคม 2541 แล้วนั้น ปรากฏว่ายังมีข้อค้นพบที่น่าสนใจสมควรค้นคว้าเรียบเรียงต่อ เพื่อเป็นหลักวิชาการที่สมบูรณ์ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินโครงการกิตติมเชิต่ออีกวาระหนึ่ง

โครงการกิตติมเชิที่เสนอ คือ การแต่งตำรา เรื่อง “หลักบูรณาการตามนัยแห่งพุทธธรรม” ซึ่งเป็นการเสนอทฤษฎีบูรณาการตามแนวศึกษาศาสตร์ และความสอดคล้องกับลักษณะบูรณาการตามแนวพุทธศาสตร์ โครงร่างของตำราดังกล่าวประกอบด้วย เนื้อหา 6 บท คือ สาระหลักบูรณาการ บูรณาการของการศึกษา บูรณาการของหลักสูตร บูรณาการของการเรียนรู้ สังคมการเรียนรู้ และบทสรุป (รายละเอียดของโครงการดังเอกสารที่แนบ)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและนำเสนอหลักบูรณาการตามแนวศึกษาศาสตร์และพุทธศาสตร์
2. เพื่อเรียบเรียงตำราว่าด้วย หลักบูรณาการตามนัยแห่งพุทธธรรม ซึ่งเป็นแนวทางของการปฏิรูปหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้
3. เพื่อนำหลักบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

วิธีดำเนินงาน

1. ศึกษาเอกสารทางศึกษาศาสตร์ และพุทธศาสตร์ เพื่อเขียนความหมายหลักคิด และกระบวนการที่บูรณาการ
2. เรียบเรียง และเขียนกรอบความคิดเรื่อง บูรณาการ
3. นำกรอบความคิดเรื่อง “บูรณาการตามนัยแห่งพุทธธรรม” จัดดำเนินวิทยานิพนธ์ในบัณฑิตวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยสงฆ์ 4 ครั้ง
 - 3.1 บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - 3.2 บัณฑิตวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย
 - 3.3 บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยาเขตภาคเหนือ

3.4 บัณฑิตวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. ปรับปรุงกรอบความคิด และทำเอกสารโครงร่าง สังกะขี้
5. จัดวิทยาพิจารณาในระดับบัณฑิตศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ และคณะครุศาสตร์ 2 ครั้ง
6. เชื่อมโยงหลักคิด เรื่องบูรณาการตามทฤษฎีสากล และตามหลักพุทธศาสตร์พัฒนาโครงร่างของตำรา
7. เรียบเรียงตำราเรื่อง หลักบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม
8. จัดประชุมทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ผลงาน และนำเสนอตำราฉบับสมบูรณ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ตำราเรื่อง หลักบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม
2. คณาจารย์มีความรู้ความเข้าใจหลักการบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม
3. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์สามารถนำเอาหลักบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน